

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Didaci Covarrvvas A Leyva Toletani Episcopi Segobiensis
... Opera Omnia**

**Covarrubias y Leyva, Diego de
Antverpiae, 1610**

De verbis in matrimonio adhibendis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-96556](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-96556)

Roma. est pro contraria opinione: solum enim asserit, beneficium semel vacans ex vna causa, non posse ex alia, absque noua collatione, vacare. At hic nos negamus vacare ex prima renunciatione. Id vero quod Abb. notat, & si dubium sit, nam & Innoc. ibi contrarium dixit, concedi tamen potest: cum ibi non sit ita reprobanda variatio, sicuti in casu d. d. clem. 1.

Quarto circa eandem c. s. conclusionem, idem dicendum credimus in matrimonio, quod per epistolam contrahendum erat, ex gl. memorabili in c. nec illud. 30. q. 5. notat Fel. in d. cap. ex parte decani. nu. 10. Repetunt late Zanius, ac plures alii Dd. in eadem controuersia disputantes. conf. 2. 3. 4. & 5. vol. 3. Paris. conf. 55. vol. 4. col. 1. & 2. Dorad. 3. Miscellan. c. 4. vbi tradit, an per epistolam matrimonium probetur? quibus omnibus addo questionem huic proximam & similem, dicussam à Carolo Ruino conf. 6. num. 7. vol. 1. quam diligenter oportet perpendere ex auctoribus per eum nuncupatim citatis.

S. P. R. I. M. V. S.

De verbis in contrahend. Matrimon. adhibendis.

S. V. M. M. A. R. I. A.

- 1 Verba que sufficiunt ad matrimonium contrahendum.
- 2 Verborum communis sensus, qualitas, & conditio personarum attendenda sunt.
- 3 Matrimonium contrahitur frequenter per interpretem.
- 4 Verba hæc, volo contrahere tecum matrimonium: an efficiant sponsalia de presenti.
- 5 Verba ista, habeo te in uxorem, an matrimonium inducant.
- 6 Verba hæc, non habeo aliam in uxorem nisi te, quo pacto sint intelligenda.
- 7 Negatiua oratio ex se ipsa nihil affirmat.
- 8 Nisi, dicitio, qualiter sit explicanda.
- 9 Quam, particula, idem quod, nisi, operatur.
- 10 Peccatum non dimittitur, nisi restituatur ablatum, & eius regula intellectus.
- 11 Actio est ius persequendi in iudicio, &c.
- 12 Intellectus ad l. Titia. §. si ff. de manumissis testamento.
- 13 Ad diminutionem inducta non possunt argumentum operari.
- 14 Intellectus ad l. quibus diebus. §. quidam Titio. ff. de conditionibus & demonstr.

Quæ autem verba sufficiant ad matrimonium contrahendum, plane constat hoc canone. Verba presentem conjugalem consensum exprimentia, matrimonium significant. Si quis enim femina dicat, accipio te in uxorem, femina vero e conuerso respondeat, & ego te in virum accipio, matrimonium censetur ibi contractum. Idem est, si viro dicenti, accipio te in meam uxorem respondeat femina, placet. Verum non minima est inter nos rates controuersia, quibus verbis preterens conjugalis consensus exprimitur. Illud tamen primo aduertendum est, in dubio quam significationem habeant verba prolata, communem sensum eorum accipiendum fore, c. ex literis. in 1. de spons. & l. labeo. ff. de supel. lega. gl. notanda in l. librorum. §. quod tamen Cassius. ff. de legat. 3. que asserit communem sensum verborum, prauallere propriè dictionis significationi. Bart. in l. talis. in per ff. de leg. 1. Bal. in lib. lege. C. de legit. hered. dicens sermones prolatis vulgari lingua, iuxta vulgarem sensum esse intelligendos, notat. Ant. Burg. in Rub. de empti. & vend. col. si. Tal. in l. si autem. colum. si. C. de success. edict. gl. in c. nonnulli. vers. diarias, de rescript. & hoc ipsum in coniugali contractu notat Ioann. in Summa conf. 1. 4. tit. 2. q. 4. in quo etiam attendenda est loquentium qualitas & conditio. cap. solite de maiorita. & obedien. Abb. conf. 78. in 2. vol. col. 2. & late Francisc. Niconitius in Rub. ff. de noui. oper. nunciatio. num. 196.

Ex quibus primo inferitur matrimonium contracto per interpretem quod fieri potest, gl. communiter approbata in c. ex literis. in 1. de spon. tex. in lib. 1. §. si ff. de verb. obl. cui dari debet fides integra cum fuerit electus communi contrahentium consensu. Bart. & alii in d. §. si. si aliquid incidat dubium ex eo, quod alter contrahentium dicit se non intellexisse verba interpretis, in illa significatione, ad communem sensum recurritur, ita probat tex. in d. c. ex literis. Imo & si sine interprete, Galla & Hispani verba apta coniugio pronunciant, vt iudicemus inter eos matrimonium contractum fuisse ad actus inter eos subsecutos vel ab eis premissos, deueniendum est, an ex communi vsu illi actus sint coniugales. Abb. in d. c. ex literis. Pal. in 4. sen. dist. 27. q. 2. art. conclus. 4.

Secundo hinc constat, contracto coniugio inter duos eiuſdem idiomatis, si alter contendant verba prolata accepisse in sensum distinctum à matrimonio, communis illorum verborum sensus erit considerandus, ex sensu

c. ex literis. Atque erit exemplum: si contrahentium alter dicat, promitto te in uxorem habere, donec terra cooperat oculos meos. Est enim hic fermo intelligendus iuxta communem sensum, id est, donec moriar: non autem donec ipse viuus terra cooperiam oculos. Eruntque obuia mille exempla similia, vides igitur quanti momenti sit communis verborum intellectus. Hinc etiam consuluit Felix Maecolus in tract. de matrimon. vol. 9. non contrahi matrimonium his verbis: nunquam te deuelinquam.

Sed quid dices. Num hæc verba; volo contrahere tecum matrimonium, significant presentem conjugalem consensum? Et si verbum volo, in his, quæ à sola voluntate loquentis pendunt, adiungatur infinitiuo designanti initiu actus, cuiusque suspensionem, erit contractus sponsaliorum, vt volo contrahere, volo te ducere in uxorem. Ita Ioan. And. & Abb. quorum opinio est magis communis in d. capi. ex literis. Syluest. in verb. matrimonium. 2. q. 9. Matthe. de Affli. in constit. Neap. lib. 3. tit. 19. col. 2. In qua decisione refellenda est opinio Ioan. in sum. conf. 1. b. 4. tit. 2. q. 4. Aftenfis. lib. 8. tit. 3. q. 7. dicentium isto casu nec esse sponsalia contracta. Sic ex diametro auertenda est Card. sententia in d. capi. ex literis. asserentis per dicta verba contractu esse verum matrimoniu. Cuius opinio posset sane intelligi, si dicta verba forent prolata de libertate, & ad interrogationem alterius, ex mente Barto. in l. gerit. col. 3. ff. de acq. hered. vel quando præcessisset tractatus de matrimonio contrahendo. Card. in clem. vnic. de consang. q. 20. vel si communis vsus loquendi hanc significationem matrimonij receperit, ex eod. Card. in d. c. ex literis. Sin autem verbum, volo, adiungatur verbo prænotanti executionem actus perfecti, & sic matrimonij exercitium, censetur matrimonium contractum, vt volo te habere in uxorem, volo te tenere uxorem, isti enim actus præmittunt contractu matrimonij, & ideo illa verba matrimonij præfe ferunt, in quo conuenire videntur Dd. in dict. capi. ex literis. vbi Hostiens. & Abb. hoc tenent, & Syluest. in d. §. 9. Henric. in capi. ex parte, de spons. quod quamuis sit dubium ex his, quæ dicuntur in quest. sequenti: id tamè est apud omnes in confesso, matrimonium contractum censeri, quando verbum volo, adiungitur rei: exemplum, volo te in uxorem: idque sentit Bald. in l. 1. col. 2. C. de Sum. Trinit. Dd. in l. serui electione. §. si ff. de leg. 1. & in l. vendentis. C. de contrah. empt.

Solet etiam dubitari, an matrimoniu sit contractum illis verbis; Habeo te in uxorem, iuro, seu promitto, quod te habeo in uxorem. Et ex capi. ex parte, de sponsa. probari videtur matrimoniu his verbis contractum esse, & ibi gloss. communiter recepta eandem opinionem asserit. Quj etenim consequens vult, antecedens illi præmissum velle videtur, l. illud. ff. de acqu. hered. capi. præterea, de offic. deleg. Is ergo qui habere aliquam in uxorem promittit, cum ea matrimonium modo contrahere ostendit, idem proficitur gloss. in capi. si quis diuini. per text. ibi 30. quest. 5. in princ. idem tenent Abb. & Dec. in capi. iur. iur. de probatio. colum. 1. & esse hanc opinionem communem, constat ex Abb. & Præpos. in d. capi. ex parte. & fatetur expressè Hadria. in 4. sentent. quest. 1. 3. de matrim. Sed magister in 4. sentent. dist. 28. capi. 2. tenet in hoc contrariu: cuius opinio probatur ratione. Verba enim quæ propriè competunt contrahendo matrimonio, si pronunciantur in futuro tempore, inducunt sponsalia, secundum Palud. in 4. dist. 27. q. 2. artic. 4. conclus. 4. ergo & ita, cum in futuro tempore pronunciantur, nõ designant matrimonium. Et præterea illa verba, habeo te in uxorem, intelligi possunt vera omnino esse, quamuis modo non habeam te in uxorem, vt constat: ergo non sunt necessario referenda ad matrimonium præsentis consensu contractu. Ego autem tunc presentem consensum coniugio præstitu esse opinor, quando ex verbis prolatis consensus is de presentis necessario sequitur. At in hac questione is consensus non sequitur necessario, igitur matrimonium nõ est. Quo fit vt Hadria. in 4. sentent. q. 13. de matrim. à frequentissima nostratum sententia discedat, Magistru sequutus, in qua sententia antiquiores quidam canoniste fuerunt: nempe Hugutio, & Laurentius, quos Henri. refert. in d. c. ex part. idem innuat Ang. in aub. quibus mod. nat. ur. effi. legit. §. si colla. 6. Et quo ad text. in d. capi. ex parte, respondetur, ibi esse illis verbis, ab hoc tempore, & similibus consensum futurum ad presentem tempus deduci. Vnde illum text. ad hanc questionem notare, rationi non congruit. Nec obstat ratio: qui enim vult id, quod sequitur, censetur omnino velle id, quod præmittitur, necessario illo tempore, quo consequens executioni tradendum est, id est, qui habet aliquam feminam in uxore actu; præmittit

di ab Onesiphoro, pœna adiecta feruitutis perpetua. Sic tãdem defendendus est communis illius. §. intellectus, & si Riminal. in d. l. act. one. negligenter eum defendat, qua in re non placet, nec recipiendus est Alciati sensus, dum lib. 5. paradox. c. 4. contendit, redditus rationibus Onesiphorum liberum fore, & verba illa testamenti esse referenda ad actum, ratione per eum adducta, quam prius subtilis Riminal. excogitauerat in d. l. act. one. Eodem pacto non est admittendus Stephanus in Necyomantia iuris, qui dialog. 52. Magico carmine, Sequola iuris consulto, ab inferis euocato, vt illius. §. proprii, ac germanum sensum ostenderet, existimat, redditus rationibus Onesiphorum liberum ex testamento fore, cuius opinio ex eo etiam corrumpitur, quod inducta ad diminutionem non potest argumentum operari. Sic ergo verba illa testantis inducta ad adimendam libertatem minime possunt manumissionem dare, qua ratione nouissime Nicola. Belonus. lib. 2. supputatio. cap. 117. prater communem opinionem defendit, Onesiphorum redditus etiam rationibus liberum non esse, hanc tamen rationem prius scripserat Dynus in reg. peccati. de reg. iur. in 6. & Benedic. à Plumbino in d. §. vlt. l. Titia.

Quarto hinc apparet, non contemnenda interpretatio ad dict. leg. Titia. §. vltim. vt non procedat quando oratio assertiua libertatis præmissa foret illi negatiuæ orationi. Nempe si testator dixisset: *Onesiphore liber esto, & nisi rationes reddideris, liber ne esto.*

Tunc enim redditus rationibus liber omnino esset Onesiphorus, *quis ita libertatem. §. fina. ff. de statu liber. sentiunt Iason & Alciat. in dict. leg. act. one.* ex illa oratione assertiua libertatis: quæ redditus rationibus manet in sua propria significatione, & libertatem confert.

Quinto, ex hoc apparet verus sensus ad l. quibus dieb. §. quidam Titio. ff. de conditionib. & demonst. vbi per illa verba, *hæres meus ne des Titio centum nisi mater mea moriatur*, conditionale legatum est: & mortua matre debetur: ex eo enim procedit, quia ante illam orationem præmissa fuit oratio assertiua, quæ centum illa dederat Titio ex legato. Sic enim dixit testator: *centum lego Titio, & subdit, hæres meus ne des Titio centum, nisi mater mea moriatur.*

CAPVT QVINTVM.

De ætate ad Matrimonium requisita.

SVM M A R I A.

- 1 *Ætas conueniens in rebus ad matrimonium contrahendum.*
- 2 *Ætas ad matrimonium iure canonum necessaria.*
- 3 *Puerpera quæ.*
- 4 *Ætas à Canonibus requisita ad matrimonium malitia præueneri potest. atq. inibi declaratur quid sit hæc malitia.*
- 5 *Potentia coeundi non sufficit ad matrimonium, nisi etiam ad fuerit discretio.*
- 6 *Infans an possit matrimonium contrahere, malitia præueniente ætatem, vt Hof. existimat.*
- 7 *Proximus pubertati quis dicatur, in matrimonio, ceterisque actibus.*

Qua ætate conveniat reipublicæ Matrimonium contrahi, quæ contrahi id possit, vt valeat, plurimum distat. Et philosophi varie scribunt de ætate qua conuenit maræ & fœminam matrimonio coniungi. Marem etenim fere in tricesimo anno, fœminam vero pubescētem decimo quarto anno, posse decimoquinto nuptiis copulari, author est Hesiod. cuius carmina Ioan. Stobæus adducit sermone. 69. multo diligentius quam Ludo. Cælid. lect. Antiq. cap. 20. Arist. autem lib. 7. Politic. cap. 16. admonet marem esse coniungendū cum fœmina paulo ante tricesimum septimum annū, fœminam vero in decimo octauo, cui scribit Andr. Tiraquell. in legibus. comub. l. 5. ad finem. Canonibus tamen ad matrimonium vinculum ætas diffinita est duodecim annorum in fœmina, & quatuordecim in viro. cap. puberes. cap. attestations. cap. continuebatur. cap. ex literis. de despons. impub. l. questum. lib. in sponsalibus. vbi gloss. ff. de sponsal. lib. mulierem. ff. de ritu nupt. Qua in re extant pulchra verba Macrobii lib. 1. in summ. Scipio. capit. 6. is inquam de puero sic loquitur: *Post annos autem bis septem ipsa ætas necessitate pubescit, tunc enim moueri incipit vis generationis in masculis, & purgatio feminarum. Ideo & tutela pueris, quasi virile iam robur, absoluitur, de qua tamen fœmina propter votorum festinationem maturius biennio legibus liberantur.* Hactenus Macrobius. qui votorum festinationem appellat, quam non doli capacitatem, aut malitiam ætatem suppletentem dicimus. Alias etiam rationes huius legalis discriminis inter marem & fœminam, ipsi Macrobius notat libro 7. Saturn. capit. 7. Verum ante diem nuptiarum, si

hibetur à canonibus carnalis coniunctio, ne postmodum dubitetur de matrimonii valore, propter malitiã, quæ forsitan aderat, & supplere ætatem poterat, text. in cap. 2. & ibi Abb. & Prapof. de despons. impub. Hæc tamen ætas à canonibus diffinitur, quia tunc præsumitur quis habilis ad copulã, & ad consensum coniugalem, quod colligitur ex dict. cap. puberes. vbi gl. finalis hoc notat. Tamen dum subdit ille text. puerperam dici illam, quæ parit in puerili ætate, receptum hoc non est apud Latinos Iurisconsultos, qui puerpera appellatam quamcunq; fœminã, quæ reces est à partu. Illa verba optimus. ff. de verborum signis. vbi Alci. dictionis originem deducit. Igitur si quis etiam post decimum quartum annum habilis non sit ad copulam, matrimonium contrahere non potest: interim tamen dum id legitime constat, matrimonium iudicandum est, atque expectandum est tempus aliquod, ex quo possit colligi, illum inhabilem esse ad carnalem coniunctionem. cap. laudabilem de frigid. Sic ergo is minor expectandus est, donec constet ipsum non ex debili ætate, sed ex frigiditate, natura ipsa, esse omnino impotentem: alioquin inhumus, qui debilis est, illo tempore matrimonium contrahere non potest: quod falsum est. Vnde matrimonium contractum à maiori quatuordecim annorum, & si tunc non possit canaliciter cum fœmina commiseri, nec generare valeat, nihilominus tenet. ita Hosti. Ioan. And. Cardi. & Henric. in d. c. puberes. primam opinionem gl. ibi secuti, Ang. in verb. matrim. 3. imped. 16. §. 6. Syluest. in verb. matrim. 5. q. 7. & est opinio communis, secundum Abb. in d. cap. puberes. qui eam asserit æquorem esse, licet contrariam verioriorem esse opinetur.

Hinc patet ætatem hanc à canonibus requisitã malitia suppleri, vt probatur pluribus canonibus, sed potissimum in cap. de illis in 2. de despons. impub. cap. puberes. cap. fin. eod. tit. Malitia vero ista in duobus consistit, in discretione scilicet, ad consensum coniugalem intelligendum, & in potentia ad carnalem copulam, atque hæc malitia ob id prudentia appellatur in dict. cap. fin. & probantur hæc in gloss. cap. de illis. in verb. malitia. & in verb. copula. ibi idem notant Inno. Abb. & Prapof. Regia l. 6. tit. 1. par. 4. potentia vero ad copulã probatur, etiam si inter coniuges copula non fuerit præmissa, si ipsa ab alio fuerit cognita, & ipse cū alia fœmina carnale commercium habuerit. gloss. & Dd. in cap. 1. §. 1. de despons. impub. in 6. quam communiter esse receptam fatetur Prapof. in d. cap. de illis. Item ex aspectu, aliusq; verisimilibus signis: vt ibi notant Inno. Abb. & Prapof. Allegans tamen impuberẽ cū fœmina aliqua copulã carnalem habuisse, probare debet actū copulæ, quod si probare copulam velit, ex eo quod fœmina cohabitans cum impubere reperitur corrupta, oportet probare illam impubere traditam fuisse virginem, & tempore cohabitationis cum eo, corruptam reperiri, secundum Domi. consil. 24. colu. 4. sentiunt Hosti. & Prapof. in d. cap. de illis. Ex quibus satis colligi potest, non sufficere ad coniugiã inter impuberes potentiam ad copulam, nisi discretio ad consensum coniugalem concurrat: pro quo tex. adest insignis in c. continuebatur. de despons. impub. vbi ex cõmuni intellectu probatur, copulam ibi à Roma. Pontifice perpenfam fuisse in proxima pubertate, ex eo quod discretio ratione ætatis proximæ pubertati præsumatur: vnde ex ætate proxima pubertati præsumitur discretio, & prudentia: non tamen præsumitur potentia coeundi. Sic è conuerso ex nixu coitus præsumitur potetia, non tamen discretio. tex. in c. attestations. cuius alibi meminimus. de despons. impuber. Imo ipsa copula satis potentiam arguit, non tamen discretionem, vt in d. cap. continuebatur. Nec consensum expressim præstitus cū discretione id est, iuxta ipsam pubertatem arguit potentiam coeundi, nisi nixus præcesserit, vt in dict. cap. attestations. Ex quibus etiam subinfertur, proximum etiam matrimonium contrahere non posse, nisi in eo præsumi possit coeundi potentia text. in cap. ex literis. de despons. impub. ibi, compleat. & rursus ibi, peruenit. Nec mihi placet Hosti. opinio. in dict. cap. puberes. dicentis infantem, qui sit potens ad coeundum, posse matrimonium contrahere. Nam cum cõsensu sit etiam necessarius, non efficit matrimonium copula: igitur nisi in illo infante adesset discretio maxima, non esset iudicandū matrimonium ex potentia coeundi. ita Abb. in dict. cap. continuebatur. not. Prapof. in dict. cap. puberes. vbi ipse Hosti. fin. col. hoc ipsum explicat: & comprobatur ex decif. eiusdem Abb. in cap. 1. de deli. puero. Raro tamen contingit coeundi potentia infantibus, imo, nec maiorib. septennio ante duodecimum aetatis annum, tametsi glo. in sum. 20. quest. 1. meminerit pueri.